

Årskurslöst är min modell

– *Det blev roligare att vara lärare under 80-talet. Eleverna blev mer öppna och spontana. När den nya läroplanen kom 1980 ökade också den pedagogiska friheten. Jag fick lättare att försvara mina idéer om en laborativ undervisning som bygger på elevernas egna erfarenheter. Det berättar lågstadielärare Carina Ring på Håkantorpskolan i Västerås.*

I klassrummet i Carina Rings klass hänger färgglada teckningar på väggarna. Bänkarna står grupperade i fyra mindre grupper, men ommöbleringar sker ständigt. Allt ser prydligt och ordentligt ut. Eleverna i klassen kommer från det omkringliggande villaområdet. På väggarna finns scheman och planeringsrutor för olika arbetsuppgifter som eleverna ska genomföra.

– Det där går inte att begripa utan en närmare förklaring, säger Carina Ring.

Carina Ring är en lärare som ofta gått sina egna vägar och struntat i kollegers råd och uppmaningar. Hon berättar stolt att hon var en av de första lärarna i Västerås som började att använda Ulrika Leimars LTG-metod (Läsning på talets grund) i svenskundervisningen. Metoden bygger på att eleverna ska lära sig att skriva ord och meningar som de själva använder i sitt talspråk.

– Under slutet av 70-talet slängde jag de vanliga läseböckerna och började använda pennor, saxar, tidningar och klister. Det mötte ett starkt motstånd både bland kolleger och från vissa föräldrar och jag blev kallad "sax och klister-fröken". Gång på gång fick jag förklara vad mina idéer gick ut på.

– Ett stort steg framåt blev den nya läroplanen som kom 1980. I Lgr 80 framgår tydligt att det är tillåtet att använda olika undervisningsmetoder.

– Läromedelsbegreppet blev också vidgat. I och med Lgr 80 var läromedel allt material som användes vid inläringen.

• Lgr 80 gjorde det lättare för Carina Ring att försvara sina pedagogiska idéer. Men hon blev också säkrare på sin sak genom alla diskussionerna.

– Varje gång någon ifrågasatte min undervisning gick jag hem och läste på. Nästa gång kunde jag svara bättre.

– Jag hade också stor nytta av alla de fortbildningar som jag gick igenom under 80-talet. Jag har räknat ut att jag gick på minst en utbildning om året.

En av Carina Rings käpphästar är att alla elever inte är lika och därför måste få arbeta utifrån sina egna förutsättningar. Under 80-talet införde hon därför en indivi-

– För att undervisningen skulle fungera var det nödvändigt att arbeta i mindre grupper. Då kunde barnen jobba i sin egen takt.

dualisering av undervisningen. I läsningen fick de nya eleverna själva välja vilken bokstav de först skulle lära sig. Den som ville börja med "b" fick göra det och den som ville börja med "s" fick göra det. Redan från början fick eleverna också lära sig att sätta ihop hela meningar. I klassrummet fanns massor med olika läseböcker som eleverna kunde använda sig av.

– För att undervisningen skulle fungera var det nödvändigt att börja arbeta i flera mindre grupper. Då kunde barnen jobba i sin egen takt.

– Den stora fördelen med undervisningen var att alla elever fick lära sig varje moment ordentligt. Behövde de lite mer tid så fick de det.

– Om en lärare på traditionellt sätt snabbt går vidare till nya moment så kommer det alltid att finnas en liten grupp elever som inte hänger med, därför att de saknar de nödvändiga grundkunskaperna.

– Resultatet blir att många elever inte kan läsa och skriva ordentligt efter nio år i grundskolan.

Därefter avskaffade Carina Ring också läroboken i matematik.

– Jag började använda laborativa metoder som kommit till Sverige från England. För att lära sig räkning fick eleverna använda sig av alla sina sinnen.

– Genom att exempelvis nyttja klossar, och inte bara bilder på klossar i en bok, fick eleverna en konkret föreställning om av vad exempelvis "tjugo" är och vad det innebär att "ta bort tio från tjugo".

Under 80-talet införde Carina Ring speciella arbetsböcker i matematik. Även här kunde eleverna välja vad de ville börja med: plus, minus eller multiplikation. Tidigare var det uteslutet att elever i årskurs ett skulle få arbeta med multiplikation även om de utan svårigheter behärskade både addition och subtraktion.

– Det är en annan fördel med en individualiserad undervisning. Läraren sätter inte stopp för den elev som vill gå fortare fram.

En förutsättning för att de laborativa metoderna ska fungera, påpekar Carina Ring, är att klassläraren har ett nära samarbete med slöjdlärares.

– Det har fungerat jättebra. I slöjden gör eleverna material som vi sedan använder på andra lektioner. Det kan vara illustrationer till sagor som de hittat på eller lekredskap.

80-talet innebar även andra stora förändringar i Carina Rings klass i Håkantorps-skolan. Yttervärlden gjorde sig påmind och kom direkt att påverka situationen i klassrummet.

– Under 80-talet fortsatte kvinnorna att komma ut på arbetsmarknaden. Plötsligt förvärvsarbetade nästan alla föräldrar, både pappor och mammor.

– Skolan fick ta ett mycket större socialt ansvar. Nästan varje dag ägnade vi tid åt att prata om spänningar och gruff som uppstått på skolgården eller i klassrummet.

Carina Ring lade också märke till att eleverna rörde sig allt mindre på fritiden. Istället satt de hemma och tittade på TV och video.

– Jag blev tvungen att tillåta mer fysisk rörelse i undervisningen. Jag lät eleverna gå från klassrummet till andra salar för att exempelvis ligga på golvet och räkna, skriva eller läsa.

– Vi började också använda oss av gamla svenska barnlekar. De blev ett sätt för barnen att få utlopp för sin överskottsenergi.

– Jag märkte också att mobbingen minskade i de årskursintegrerade klasserna.

Carina Ring, som började arbeta som lärare 1969, märkte även andra förändringar av barnen under 80-talet.

– Den friare uppfostran i hemmen gjorde att skolan blev tvungen att ta ett större etiskt ansvar. Samtidigt blev barnen mer öppna, orädda och spontana. Det blev helt enkelt roligare att vara lärare.

– En god sida av TV-tittandet är att dagens barn kan mycket mer än tidigare. Särskilt har kunskaperna om andra länder förbättrats. Jag kommer ihåg elever i första klass som kunde berätta saker om Mellanöstern. Sådant hade varit otänkbart ett årtionde tidigare.

Ett problem under de hektiska åren under 80-talet blev att Carina Ring ville föra in allt fler nya moment i undervisningen. Hon fick helt enkelt svårt att få plats med allt hon ville ha in. Efter införandet av Lgr 80 var ämnena på lågstadiet svenska, matematik, orienteringsämnen, musik, slöjd, idrott och några få timmar engelska. Framför allt var det mycket som skulle in i oä-ämnet.

– Jag ville ta upp konsumentfrågor så att eleverna lärde sig jämföra priser och kvalitet. Jag ville också ge eleverna mer kunskaper om tredje världen.

– Håkantorpskolan fick en fadderskola i Gambia. Vi skickade saker till skolan och eleverna och lärarna där skickade brev och saker till oss. Sammanlagt lyckades vi samla in 75 000 kronor för utrustning till dem.

Den största förändringen på lågstadiet i Håkantorpskolan under 80-talet var ändå att tre av de sex lågstadielklasserna blev årskurslösa. Föräldrarna fick själva välja om deras barn skulle gå i en årskursintegrerad klass eller inte. Carina Ring hör förstås till den årskurslösa undervisningens entusiaster.

– Först då kunde jag genomföra mina pedagogiska idéer fullt ut. Eleverna fick arbeta i sin egen takt i mindre grupper. Och det var ofta som elever från olika årskurser samarbetade med varandra.

– Jag märkte också att mobbingen minskade i de årskursintegrerade klasserna.

– De nya eleverna som börjar i ettan blir enormt fint mottagna av de äldre eleverna i klassen.

– När eleverna lämnar skolgården tar de äldre eleverna de små i handen. I synnerhet de äldre flickorna är mycket måna om att hjälpa de yngre. Som lärare behöver jag aldrig vara orolig för att de nya eleverna ska råka illa ut på skolgården.

M.W.

1. Enligt undersökningen i Håkantorpskolan, vilka av följande påståenden är mest sannolika?	Ja	Nej
2. Eleverna i Håkantorpskolan är mer engagerade i sina studier än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
3. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som historia, geografi och samhällskunskaper än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
4. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som matematik och naturvetenskap än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
5. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som svenska och engelska än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
6. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som fysik och kemi än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
7. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som biologi och miljövetenskap än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
8. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som musik och bild än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
9. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som idrott och hälsa än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej
10. Eleverna i Håkantorpskolan har bättre kunskaper i ämnen som religion och etik än eleverna i andra skolor i Sverige.	Ja	Nej